

Prenent com a punt de partida les beguines i el seu moviment para-religiós iniciat al segle XII, Raisa Maudit (La Palma, 1986) proposa, amb *Una ascensió en espiral. Mirar enrere des de la fi*, una revisió simbòlica de llenguatges secrets i possibilitats de canvi. Feminisme i apocalipticisme es donen la mà en aquest projecte amb temporalitats múltiples.

Raisa Maudit

UNA ASCENSIÓ EN ESPIRAL. MIRAR ENRERE DES DE LA FI

14.06 – 13.10.2024

Ajuntament de
Barcelona

[LA VIRREINA]
CENTRE
DE LA IMATGE

UNA ASCENSIÓ EN ESPIRAL. MIRAR ENRERE DES DE LA FI

El segle XII amaga una revolució. En un context feudal europeu –amb múltiples sistemes de poder hereditari que bregaven amb el poder simbòlic totalitarista marcat per l'Església catòlica–, un col·lectiu internacional de dones comença a treballar des de la invisibilitat per proposar una altra realitat. Són les beguines. Organitzades en beguinats, aquests grups de dones actives creen les seves pròpies estructures de decisió per determinar qui les representa, no es volen casar, constitueixen una economia pròpia per a la supervivència i generen continguts culturals: pinten, fan tasques d'alfabetització, comencen a escriure els seus llibres i publiquen les primeres autobiografies. Les beguines aconseguen definir i distribuir continguts gairebé com un oferiment generós per a un model de vida. Un model de vida en el sistema, però fora del sistema: rebutgen l'Església però es lliuren a Déu. Procedents de diversos estaments socials, tenen connexions amb les classes mitjana i alta, però viuen en castedat. Les beguines generen els seus propis codis d'identificació i aconseguen construir una xarxa de beguinats que comença a Alemanya i Flandes, però s'estendrà –durant segles– per diversos països i indrets, incloent-hi Catalunya.

Precursoras de la poesia mística del segle XVI, les beguines treballen des dels elements simbòlics a partir del que podem considerar un protofeminisme. I aquí sorgeix la revolució. Dones del segle XII que dispararan al futur amb paciència, que oferiran aixopluc conceptual i físic creant un vocabulari propi que permet mirar d'una altra manera. Les beguines construeixen la seva realitat com una alternativa, inventen un món propi que resisteix els embats tant de l'Església catòlica com de la noblesa i esquiva la seva possible desaparició mitjançant eines de defensa col·lectiva com el salt a la mística i la invisibilitat del secretisme. No serà fins diversos segles després, ja al segle XXI, que les beguines es consideraran «extingides», però la seva tasca i la seva manera de ser continuen actives a través de pensadores, lluitadores, poetes, sàvies i organitzadores socials.

En un moment d'esfondrament com l'actual, amb la caiguda que estem vivint de sistemes democràtics davant de models purament econòmics i les seves estratègies populistes, en una època en què el retorn a un feudalisme radical comença a semblar una cosa plausible, Raisa Maudit (La Palma, 1986) emprèn, en la seva exposició, un viatge temporal per intentar empoderar-se i compartir una altra història –que comporti un altre futur o un altre present– i entendre-la com alguna cosa més que una necessitat. Potser des d'un gest de fe, potser també en clau mística, potser com a última opció. La fe i el misticisme de les beguines són coses que permeten criticalitat, són un pensament lliure que s'allunya dels sistemes de poder per intentar visualitzar altres realitats. I en el procés de visualització la presència dels simbolismes facilita una connexió emocional més enllà del moment. Els llenguatges secrets tendeixen a persistir a mesura que són menys llenguatge i més possibilitat poètica.

L'exposició *Una ascensió en espiral. Mirar enrere des de la fi* no dona una resposta. L'exposició no explica la història de les beguines. L'exposició no ofereix un món millor. Amb aquesta exposició, Raisa Maudit s'acosta a una manera de fer i proposa un reconeixement emocional a una sèrie de precursoras invisibles. Lluitadores intel·ligents, persones que gairebé des de l'anonimat van assenyalar la possibilitat d'obrir un món davant el declivi. Gestos i cossos, idees i sensacions, salts temporals i un desig compartit. L'exposició no dona una resposta, ja que en la foscor –estem vivint un dels períodes més foscos de la història– és difícil entreveure fins i tot les preguntes. I davant els dubtes, una possibilitat de visió. Visió com aquest instant previ a la construcció lingüística, com aquesta premonició encara inestable que s'està formant abans de tot. Una visió complexa que al segle XXI transforma el còdex en codi, que – en la seva fragilitat– busca una nova idea de taula de salvació que necessita quedar-se en la complexitat, escapar de la singularitat messiànica per participar d'un gest compartit. I els gestos compartits demanen generositat, cosa complicada en un moment de dubtes i control. Segurament la invisibilitat de les beguines està plenament relacionada amb la idea de grup en

contraposició a aquesta singularitat messiànica: la complexitat de les narratives encreuades, la multiplicitat de veus, el seu caràcter proper a la democràcia, a l'anarquia, i la multiplicació de la subjectivitat salven, i –al mateix temps– comporten perdre. El profeminisme va implicar ser conscient del grup i pensar en la col·lectivitat, defensar un futur sense heroïsmes marcadament individuals.

Assumint maneres de fer de les beguines, Raisa Maudit treballa en la seva exposició marcant una sèrie d'eixos que s'encreuen constantment. Eixos temporals, eixos lingüístics, eixos emocionals i eixos abstractes. El temps de l'exposició podria ser barroca, amb les seves ombres i la seva sensualitat, amb la seva por i la seva mort latent. El temps expositiu també podria ser part d'aquesta història que s'escriu des de la ciència-ficció –tant en Frank Herbert com en Ursula K. Le Guin, per exemple– i que es converteix en una barreja de situacions fora de sincronia. El temps de l'exposició marca el seu ritme, un ritme complex amb diverses velocitats i gestos, amb repeticions i insistència.

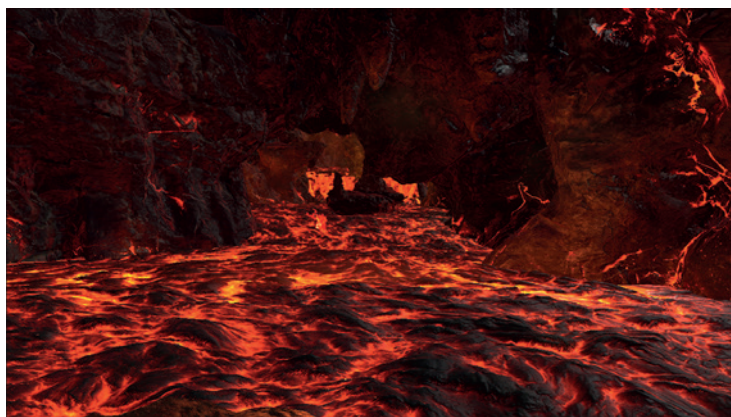
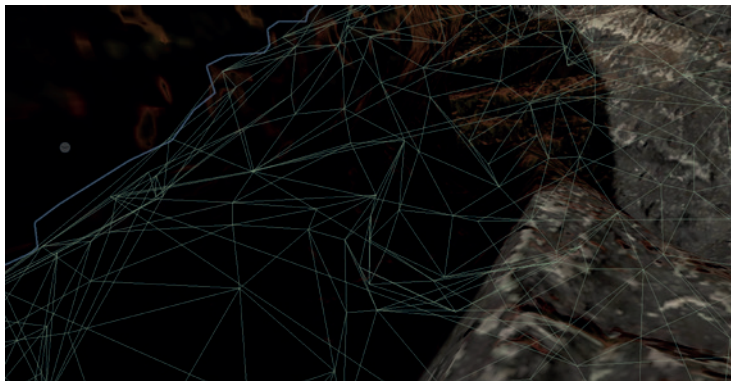
Si el temps és un context, l'espai expositiu d'*Una ascensió en espiral. Mirar enrere des de la fi* és el lloc des del qual es pot definir un procés emocional a partir d'una complexitat que incorpora la por, l'error, la creença, la ràbia i les dosis necessàries de violència i amor. I diversos segles amb els quals negociar, diversos temps solapats, diversos enclavaments, diverses referències. Per entendre l'actualitat –o una possible actualitat–, tornem primer al segle XII. Per entendre la realitat, assumim l'apocalipsi. Per entendre la realitat des d'una òptica afí, intentem veure quin rastre queda d'aquest profeminisme de les beguines, què queda de la seva anarquia ben organitzada, del seu amor pel coneixement, dels seus codis de reconeixement mutu, de la seva col·lectivitat. Es diu que l'última beguina va morir el 2013. Aquesta història no s'ha acabat, i l'exposició es converteix en una caixa de reverberació davant la possibilitat de l'oblit.

En el seu atac no frontal, prescindint de les normes i les estructures de poder, les beguines es transformen en un element desestabilitzador. Parlen de sexualitat i religió,

utilitzen l'enamorament, trenquen les normes sense necessitat de fer res més que decidir per si mateixes. Què en queda, de tot això? Què n'hem esborrat? Quin codi va quedar ocult però va esdevenir un eix definitori per a la cultura actual? Raisa Maudit es mou entre temps per anar també a un futur present amb màquines i codis que es barregen amb el que és humà. Un món on el pensament deixa de ser un tret humà, de fet. Desgranem els gestos i la seva repetició per començar a veure les mans que escriuen, les mans que dirigeixen, que defineixen. Si al segle XII la mística veu en Déu aquestes mans que dirigeixen, en un futur maquinal el codi en procés es converteix en aquest ens susceptible d'adoració, en aquesta possibilitat de descontrol superior. La idea de Déu –i la seva omnipotència– és ocupada per tecnologia en velocitat, per una artificialitat capaç de generar-se a si mateixa i presentada sota el concepte d'intel·ligència. Ara, la mà i els seus gestos atzarosos responen al codi algorítmic, i el seu error i la seva fi passen a ser mecànics, amb la qual cosa en lloc de mort hi ha desmuntatge; un altre Déu que no pot morir. La mística i la necessitat d'un futur han trobat un nou ésser inassumible i grandiloqüent.

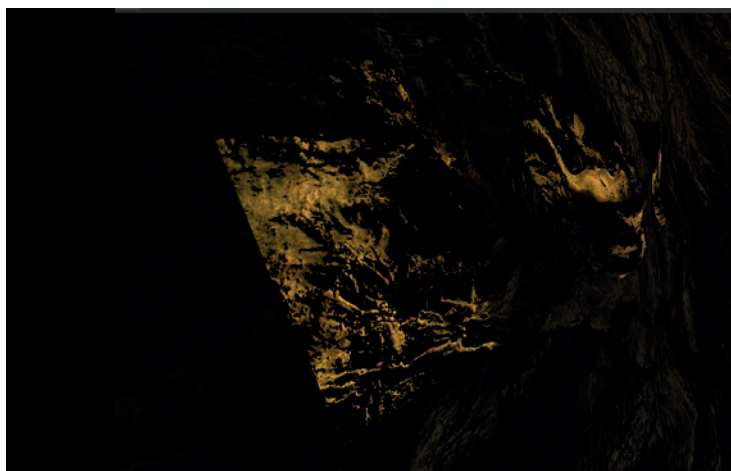
Ja en la industrialització, el gest –això que era humà– va passar a ser un tret compartit amb la màquina. Amb la tecnologia, el llenguatge va passar a ser codi, i amb la codificació en marxa, les mans i els gestos ja no escriuen, sinó que són procés d'escriptura. I amb el procés, la traducció comença a ser complicada per la inestabilitat mateixa del procés; els gestos i el codi utilitzen avui la velocitat i un temps en marxa que dificulten la traducció. En lloc de traducció, la possibilitat serà la transició o l'adoració. La possibilitat de canvi es converteix en una cosa verbal, en un temps en marxa difícil de definir. No poder visualitzar el canvi, no poder tenir distància; l'ascensió en espiral s'accelera i la fe troba la seva lògica.

Si al segle XII es presentava una possibilitat de canvi mitjançant l'acció d'un sector no dominant, què passarà ara en aquesta complexitat veloç? Què passarà amb la destrucció? Podem veure la destrucció? Qui no fa cas de la versió avançada d'un capitalisme que incorpora evolució i aprenentatge

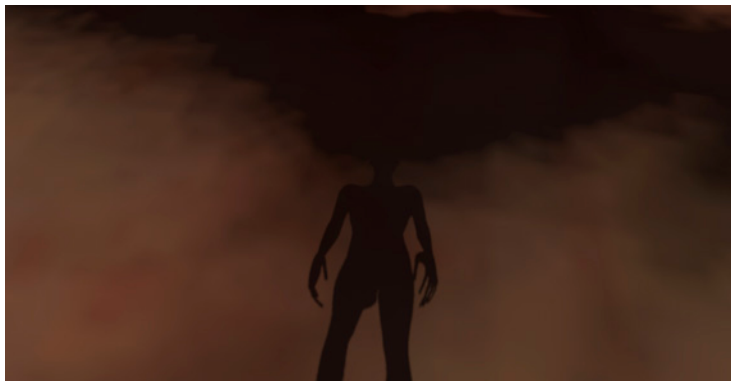

Raisa Maudit, 2024

Raisa Maudit, 2024

Raisa Maudit, 2024

únicament en el lucre? I què és codi, ara? Per a qui? Podem generar un codi humà per deixar d'entendre'ns? Aquest codi pot ser una cosa que ens separi de la màquina? Podem tenir altres llenguatges en què l'emotivitat i l'abstracció possibilitin que aquests silencis de la història passin a ser els subjectes i els verbs principals? La quantitat de preguntes se submergeix en una massa compacta i ardent, en una cosa semblant a un prepensament per a un postmoment. El volcà ha esclatat i la lava encara no s'ha solidificat, i així difícilment ens trobarem en un paisatge estable. L'estabilitat, de fet, va deixar pas a una crisi contínua amb diversos detonants, amb diverses explosions en un continuïum de desfici. La cendra –el final– s'avança a la forma.

I, contra el desfici, acostar-se al murmuri. Acostar-se als cossos que murmuren i comparteixen des de la proximitat. El secret es converteix en una cosa física, en una lletania per compartir individualment. A la mostra, Raisa Maudit ofereix cossos –i relíquies– amb els quals es pot establir una relació. Si la mística suposa abandonar els cossos en una explosió sensualitzada, Maudit ofereix un context per a un altre tipus de fisicalitat: els cossos són escultures que són símbols que són matèria. Els cossos són veus que són tecnologia que venen a ser un llenguatge en procés. Els cossos són homenatge i són por i són realitat. Les capes de significat s'encreuen i es complementen en aquesta espiral ascendent marcada per una arquitectura històrica i també escrita. El lloc dels cossos de l'exposició, el lloc de dos cossos que són escultures que són beguines que són dones que són tèxtil i metall i veu, està emmarcat per una arquitectura barrejada: la pedra de La Virreina Centre de la Imatge rep el que ara són suports arquitectònics que remetent a l'arquitectura religiosa beguina. Una arquitectura que indica els seus propis eixos, el seu ritme i la seva guia. Una arquitectura secreta que també és codi, un codi que comporta reconsiderar els contractes de performativitat: els ritmes i els moviments en l'arquitectura religiosa són diferents dels d'una arquitectura domèstica, els gestos i els elements simbòlics canvien completament. I serà en aquest lloc –i sota aquest contracte– que la possible mirada encreuada entre els dos cossos presentats marcarà una línia i

un voltant: l'espai es fa en aquest moment expositiu mitjançant matèria, temps, mirada, cossos, significats i projecció.

Les dues beguines –les dues escultures– defineixen el seu propi eix, tanquen el seu recorregut però obren un contacte a través de la veu. La relació amb les persones que s'endinsen en l'espai es produeix mitjançant el temps, mitjançant possibles paraules i atenció. La teatralitat simbòlica passa a un segon pla quan la mirada es perd; en l'escolta els ulls se'n van. Al seu voltant, un recorregut simbòlic ofereix diversos temps i moments: la llum tamisada per codis i colors, el reliquiari que indica la necessitat de fer perdurar les coses importants, la relíquia que converteix el que és místic en físic, i el passat en present. En aquest context, un món llunyà es transforma en una visió en què ens podem retrobar amb un futur lligat a cossos en caiguda, a lava i buit, però també a un desig de trobar un lloc des d'on compartir.

I després, el final. En la foscor –també a l'exposició– trobarem les màquines en acció, la cendra i el pas del temps. Trobarem la creació de llocs geològics on amagar-se o on perdre's. Trobarem una fugida i un notar el pes. Tot cau, tot ens cau a sobre. Vivim en un món on diversos contextos culturals s'acosten a l'apocalípticisme. I amb aquest gest, s'assumeix la realitat d'un final –ja dictat– i s'obren diferents camps d'acció: des de l'assumpció i la necessitat de compartir tendresa fins a la idealització de figures heroiques que obriran la porta per a aquest últim moment. En aquest moment, en aquest lloc, les mans apareixen de nou, els gestos repetitius i aquesta idea d'escriptura –i codi– en procés. Els elements físics i els distants, el que és previsible i l'alteració, l'estabilitat i la fragilitat es donen la mà en un diàleg sense precedents. El final iguala i la gramàtica es deforma.

A la fi del món, en aquesta apocalipsi, Raisa Maudit continuarà intentant connectar els punts per tornar al segle XII i ser, al mateix temps, al segle XXI; mirarà persones específiques i s'acostarà als seus gestos. Buscarà als llibres, als llocs, als espais. Buscarà a les cartes, als contractes, als objectes. I amb tota la informació generarà un nou codi per distribuir mitjançant taules

d'allò més fràgils. La taula de salvació ja no permet oblidar-se de l'acció ni la responsabilitat d'un mateix, la taula de salvació implica acció, traducció, transició i capacitat per assumir el que és simbòlic. La beguina continuarà escrivint per a un futur, un futur que ja ha arribat.

Si pensem en la idea de trobar un fil, una de les màquines més potents de generació d'imatges discursives –Hollywood– ens ha ofert en diverses ocasions personatges neuròtics –policies, investigadors privats, agents de l'ordre, assassins– que uneixen imatges, noms i moments en mapes conceptuals que –en el procés de construcció– es van allunyant més i més dels objectius principals. Mapes rizomàtics que es perden en el detall. De nou, el gest i el barroc, l'ombra que genera altres ombres en una necessitat permanent per saber i descobrir des d'una doble sensació de fascinació i por.

Les quatre sales de l'exposició *Una ascensió en espiral. Mirar enrere des de la fi* es marquen amb xifres que són referències a capítols i versos, a moments encreuats d'escriptura religiosa. Als llibres fonamentals de diverses religions dominants veiem estructures narratives complexes, punts de vista encreuats i moments en què les qui són considerades personatges secundaris entren a la palestra. Les xifres de les sales són un eco distant, també un codi de lectura –gairebé secret– davant la necessitat de trobar un fil, una narrativa, un discurs al qual aferrar-se. També una composició musical en quatre moviments marca temps i tons en l'exposició: quatre moviments per a quatre espais, quatre recorreguts sonors amb temporalitats llargues, escrites i executades des de la distància, però amb un desig de comunió. La música i la seva possibilitat d'escapar del llenguatge escrit sempre han estat un camp de treball per al misticisme; música i poesia ofereixen moments per a un apropament individual i una projecció de continguts particulars. Xifres i música ens serveixen com a carcassa estructural, com a referència i marc, com a connectors de sentit per a una narrativitat difícil que difícilment podrà ser explicada.

Una ascensió en espiral. Mirar enrere des de la fi és codi i veus, és gestos i moments, és situacions i escriptura física en procés.

Des d'un apropament al postapocalipticisme, la mostra busca ideals per homenatjar, busca les agents que hi ha darrere aquests ideals, busca veure i mirar, busca reconèixer i reconèixer-se compartint des de la solitud. La fi del món és aquí –almenys la fi del nostre món– i segurament és el moment de trobar-se amb les beguines, és el moment d'aquestes dones invisibles que durant segles han preparat una altra realitat. Trobar cossos, trobar gestos, trobar restes en la destrucció. Només queda mantenir l'esperança.

Comissari: Martí Manen

DL 2222

La Virreina Centre de la Imatge
Palau de la Virreina
La Rambla, 99. 08002 Barcelona

Horari: de dimarts a diumenge
i festius, d'11 a 20 h
Entrada gratuïta

#RaisaMaudit
@lavirreinaci
barcelona.cat/lavirreina